

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Иво Николаев Попов,

Нов български университет, департамент „Дизайн“
за присъждане на научна степен „доктор на науките“

Научна област: 8. Изкуства,
Професионално направление 8.8. Изобразително изкуство

С кандидат

БИЛЯНА АТАНАСОВА КАЛОЯНОВА

Дисертационен труд

ОСНОВНИ ТВОРЧЕСКИ И КОНЦЕПТУАЛНИ ПОДХОДИ В СИСТЕМАТА НА
ИНТЕРИОРНИЯ ДИЗАЙН ПРЕЗ ХХ И ХХІ ВЕК

Общи данни по процедурата

Представена е дисертация с общ обем от 200 страници, които обхващат единадесет части, включително увод, заключение и библиография. Направени са 42 бележки под линия. Списъкът на използваната литература включва 41 източника, от които 12 на български език и 29 на английски език.

Цялостното оформление на работата, включително съдържанието, бележките под линия, цитиранията, списък на използваната литература, отговарят на утвърдените академични стандарти.

Дисертационният труд е напълно в съзвучие с нормативните изисквания за придобиване на научната и образователна степен „доктор на науките“, тъй като показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания и способност за самостоятелно научно изследване; съдържа научни резултати, които представляват оригинален принос.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Избраната тема е значима от изследователска гледна точка, а така също и в научно-приложно отношение.

Значима е на първо място с това, че специално в България, а световен мащаб, не е била предмет на пространно изследване и анализиране. Дисертацията предлага един различен прочит на стилообразуването, като го изследва през дискурса на дизайн подхода. Макар че са разгледани основополагащи стилове, течения и тенденции в дизайна на XX век и съвременния дизайн от XXI, изследването не е върху стила, а върху основните дизайн подходи и приложението им в интериора.

Предмет на изследването са генезисът, развитието, визуалните характеристики и теоретичните концепции на основните подходи в системата на интериорния дизайн, тяхната еволюция през историческия период от началото на XX век до наши дни.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Смятам, че целите и задачите на изследването са формулирани ясно и точно.

- да се изследват и класифицират основните подходи на проектиране в системата на съвременния интериорен дизайн;
- всеки подход да бъде дефиниран и анализиран в неговите генезис, развитие и съвременно състояние;
- да бъдат изследвани основните практики, концепции и визуален език на всеки подход;
- подходите да бъдат изследвани в контекста на историческия период, в който се зараждат и развиват;
- да бъде структуриран и класифициран основният инструментариум на всеки подход;
- да се създаде актуален критериен апарат и категоризиране, касаещи спецификите на конкретните подходи според техните признаци и аспекти;
- да се създаде терминологичен речник на основните дефиниции, свързани с дизайн подходите в съвременния интериор. Речникът да позиционира дизайна адекватно в ситуацията на съвременната култура;
- времевата рамка на изследването да обхване периода от началото на XX век до наши дни.

Доказателства, че дисертационният труд е разработен самостоятелно и не повтаря буквално темата и значителна част от съдържанието на труда, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Кандидатът през 2012 г. е защитил докторска дисертация на тема „Концептуален дизайн. Нови тенденции и практики“. Предложеният дисертационен труд, предмет на настоящата процедура, се различава съществено от труда, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Доказателства, че трудът е разработен самостоятелно могат да се намерят в публикациите на кандидата по темата, както и издадените две монографии:

Калоянова, Биляна (2022). Структурен подход в интериорния дизайн през XX век. София : [Изд. авт.] ISBN - 978-619-188-800-9 COBISS.BG-ID – 53185288

Калоянова, Биляна (2016). Концептуален и устойчив дизайн. София : Фонд. Литературен вестник, ISBN - 978-954-9602-49-4 COBISS.BG-ID – 1285279204

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Анализираният изследователски въпрос, както беше отбелязано и по-горе, е малко разработван и изследван в България. Това е причината кандидатът основно да си е послужил с източници, предимно на английски език – 41, като категорично представя отлично познаване на състоянието на проблема.

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Смятам, че кандидатът е подходил отговорно и коректно е цитирал авторите, на които се позовава. Същото се отнася и за източниците на приложенията със снимков материал.

Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването

Дисертационният труд синтезира аналитични, исторически и оценъчни методи, чрез които интерпретира, тълкува, обобщава, оценява, конкретизира и класифицира основните изследователски тези.

Основният използван изследователски метод е системен анализ. Всеки подход е разгледан като система от елементи, изследвани са влиянията и връзките между тях. Изследваните елементи са, от една страна, пряко анализирани чрез визуалния образ и функционалния анализ на конкретните обекти, отнасящи се за определения подход. Цялостните системи са изследвани и във връзка със социокултурните особености на конкретния исторически период и обществените процеси, протичащи през него, като оказват влияние за формирането на визуалния знак в дизайна, разбирането за водещ наратив при проектирането (например функционален, концептуален, устойчив) и изграждането на фундаментите на интериорния дизайн днес.

Историко-генетичен метод. Изследвана е историята на формиране и развитие на всеки подход, в конкретен времеви период. Изследвани са исторически факти и събития, като е интерпретирано тяхното значение за формирането и развитието на всеки подход.

Сравнителен анализ. Чрез този метод са изследвани и анализирани по визуални, композиционни, функционални и концептуални признаци съставните елементи на всеки подход. Методологията на сравнителния анализ е приложена и при изследването на теоретичните конструкции в специализираната и научната литература.

Съответствие между избраната методология и поставените цели и задача

Намирам пълно съответствие между избраната методология и поставените цели и задача.

Оценка на дисертационния труд и неговите приноси

Споделям напълно посочените от кандидата в автореферата научни приноси на дисертационния труд, като отбелязвам следните:

- За първи път в българската академична и университетска общност се осъществява научно изследване фокусирано върху основните подходи в системата на съвременния интериорен дизайн.

- Настоящият дисертационен труд за първи път изследва основните дизайн подходи, анализира ги в техните генезис, развитие и съвременно състояние.
- Дисертационният труд класифицира и дефинира водещите концепции и характерен визуален език на всеки подход, структурира основния им инструментариум, създава приложим критериен апарат.
- Изследването има съществен принос към теорията и практиката на съвременния интериорен дизайн. Дисертационният труд обогатява теорията на дизайна, като въвежда в научната терминология понятието дизайн подход, в неговата пълнота, същевременно като концептуален фундамент и практически инструмент, приложим в практиката на интериорните дизайнери.
- Научният труд е с авторски характер със специфична гледна точка на дизайнер практик и теоретик, изследовател на дизайна.
- Методологията на изследването е подходяща и приложима към целите и задачите на дисертационния труд.
- Дисертационният труд засяга междудисциплинирана проблематика и има интердисциплинарен характер, изследва връзките и взаимодействията на интериорния дизайн със съвременното материалознание, екология, биосистеми, както и други сфери на научното познание.
- Дисертационният труд използва като източник на информация широк диапазон от неиздавана в България научна литература. В труда са интерпретирани и значими по обем и малко засягани в научната литература, в областта на интериорния дизайн, информации.

Изследването показва, че кандидатът има задълбочени теоретични знания и научни изследвания относно основните дизайн подходи, съществени за системата на интериорния дизайн. Всеки подход е изследван и анализиран в специфичния исторически контекст на неговото възникване и развитие, както и съвременното му състояние. Трите основни подхода - структурен, декоративен и устойчив подход в дизайна, са дефинирани и класифицирани както през тяхната концептуална същност и теоретична основа, така и спрямо специфичния им практически инструментариум и визуален език. Именно в тази посока намирам, че са постигнати сериозни теоретични

обобщения и са предложени решения. С това дисертационният труд представлява оригинален принос в науката.

Оценка на степента на лично участие на дисертанта в приносите.

Темата на изследването е нова за България, поради което няма съмнение, че кандидатът сам е подготвил и развил както констатациите, така и предложенията, които е направил. Приносите са изцяло лично постижение на дисертанта.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Представеният автореферат съответства с основните положения и приносите на дисертационния труд. В него са описани както методите, така и приносите в дисертационния труд.

Изследването се състои от следните части:

- Увод.
- Обект, предмет, цели и задачи.
- Изследователски методи.
- Приноси на дисертационния труд.
- Структурен дизайн подход.
- Декоративен дизайн подход.
- Устойчив подход в дизайна. Дизайнът в контекста на устойчивото развитие.
- Устойчив подход в съвременния дизайн. Еко дизайн, зелен дизайн.
- Приложение на устойчивия подход в съвременния интериорен дизайн. Процеси, материали и продукти.
- Заключение.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда.

Представени са участия в научни конференции и доклади:

- Калоянова, Б., София, 2022, Рецензия на „Унгарски следи в развитието на модерния дизайн“, Списание "Медиалог", 11/2022, София, 2022, ISSN 2535-0846, стр. 279-283
- Участие в национална кръгла маса „Експозиционен дизайн и креативни индустрии“ Нов български университет – департаменти „Дизайн“ и „Антропология“ 28.02.2020
- Научен доклад на тема „Влиянието на Баухаус върху съвременния концептуален дизайн“ изнесен на юбилейна международна конференция „Векът на Баухаус“ – 100 години „Баухаус“, 10 години програма “Архитектура” в НБУ Арх&УрбаН‘2019 11.11.2019
- Научен доклад на тема „Sustainable design and mimicry in design“ Изнесен на международна научна конференция 4th International Conference Arch&UrBaN‘2018 “Modernism&Sustainability” Architecture&Nature 7th June 2018, НБУ
- Научен доклад на тема „Въпросът за идентичността и артифицираната реалност в проекта "Lost Places" на Весела Станоева“ изнесен на национална научна конференция „Идентичност и артификация на реалността в изкуството, дизайна и архитектурата“ 30.01.2018 НБУ
- Калоянова, Б., Устойчив дизайн и креативни практики, София, 2019, сборник научни доклади бр.4, издателство на НБУ, ISSN 1314-7188
- Научен доклад на тема „Концептуални тенденции в дизайна през 60-те - 80-те години на XX век“ Изнесен на научна конференция с международно участие „50 години академично образование по дизайн в България“ Национална художествена академия, 12-13.12.2014
- Калоянова, Б., Концептуални тенденции в дизайна през 60-те - 80-те години на XX век, София, 2014, сборник „50 години академично образование по дизайн в България“, издателство на НХА, ISBN 978-954-2988-19-9
- Калоянова, Б., Перспективи пред дизайна. Концептуален дизайн, София, 2013, сборник „Проблеми и перспективи в развитието на съвременния дизайн и декоративно-приложните изкуства“, издателство на НХА, ISBN 987-954-2988-10-6

- Калоянова, Б., Концептуални тенденции в дизайна през 20-те години на 20 век, София, 2013, сборник „Департамент „Дизайн и архитектура“ научни доклади“, издателство на НБУ, ISBN 9789545357916
- Калоянова, Б., Реди мейд и ре-дизайн като част от системата на концептуалния дизайн, София, 2013, сборник „Департамент „Дизайн и архитектура“ научни доклади“, издателство на НБУ, ISBN 9789545357916
- Научен доклад на тема „Using Ready Made Elements As Alternative Means of Expression in Design“, публикувано на официалния сайт на Седмата международна научна конференция DESIGN:PRINCIPLES &PRACTICES, Токио, 6-8 март 2013
- Научен доклад на тема „Перспективи пред дизайна. Концептуален дизайн“ изнесен на научна конференция „Проблеми и перспективи в развитието на съвременния дизайн и декоративно приложните изкуства“, Национална художествена академия, София, 06.12.2012
- Научен доклад на тема „Реди мейд и ре-дизайн като част от системата на концептуалния дизайн“ изнесен на втора междууниверситетска научна конференция „Креативни практики и устойчив дизайн“, НБУ, София, 31.10.2012
- Научен доклад на тема „Концептуални тенденции в дизайна през 20-те години на 20 век“ Изнесен на научна конференция „Дизайн и архитектура – теория, практика и взаимодействие“ посветена на 20 годишнината на НБУ, София, 15 юни 2011
- Научен доклад на тема „Conceptual Art and Radical Design in 1960s and 1970s“ Публикувано на официалния сайт на Петата международна научна конференция DESIGN:PRINCIPLES &PRACTICES, Рим, 02-04 февруари 2011

Всичките те са във връзка с темата на дисертационния труд и показват задълбочените изследвания и анализи на кандидата в областта на устойчивия и концептуален дизайн.

Лична оценка на кандидата

Познавам кандидатът Биляна Калоянова от 2009 г.

От учебната 2013/2014 г. гл. ас. д-р Биляна Калоянова е щатен преподавател в департамент „Дизайн“ НБУ, поради което имам непосредствени впечатления от работата му. Мога да отбележа, че отзивите от студентите и колегите за работата на кандидатът са положителни. Дисертантът участва активно във всички изложби и творчески ателиета на департамента.

Мнения, препоръки и бележки.

Бих препоръчал да продължи научните си интереси в областта на концептуалния, устойчивия и еко дизайн, в която в момента дисертантът е титуляр на тази дисциплина в НБУ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като имам предвид качеството на изследователската работа по дисертационния труд, обобщената оценка на постигнатите резултати, безспорната оригиналност на основните изводи и научните приноси направени в представения труд напълно убедено предлагам на Научното жури да присъди на БИЛЯНА АТАНАСОВА КАЛОЯНОВА научна степен “ДОКТОР НА НАУКИТЕ”, Научна област: 8. Изкуства, Професионално направление 8.2. Изобразително изкуство.

София, 10.05.2023

доц. д-р Иво Попов